

«Про введення воєнного стану в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення 20.06.2022).

3. Ярошенко М.О., Шевчук З.Ю. Еволюція антикорупційного законодавства в Україні в період незалежності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2016. Вип. 31. С. 38-44.

4. Бернадський П. Й. Система антикорупційного законодавства України. URL: http://www.rusnauka.com/19_DSN_2010/Economics/69941.doc.htm.

5. Про боротьбу з корупцією: Закон України від 5 квітня 1995р. № 356/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. 22 серпня. № 34. Ст. 266

6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 22.06.2022).

7. Звіт GRECO: із 13 рекомендацій щодо протидії корупції Україна виконала лише дві. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/790484-zvit-greco-iz-13-rekomendatsiy-schodo-protidiji-koruptsiji-ukrajina-vikonala-lishe-dvi.html>.

8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики» від 14 травня 2013 р. за № 224-VII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/224-18>.

9. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print> (дата звернення 20.06.2022).

10. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. доц. І.О. Ревак. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ МОРАЛЬНОСТІ У ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Політова А.С.

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри публічно-правових дисциплін
Маріупольський державний університет

1. Відповідно до чинного КК України кримінальні правопорушення проти моральності передбачені наступними нормами: ст. 297 «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого», ст. 298 «Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини», ст. 299 «Жорстоке поводження з тваринами», ст. 300

«Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію», ст. 301 «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів», ст. 301-1 «Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження», ст. 301-2 «Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи», ст. 302 «Створення або утримання місць розпусти і звідництво», ст. 303 «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією», ст. 304 «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність».

Такий підхід законодавця, внесення змін та доповнень до КК України щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти моральності свідчать про те, що захист моральності у суспільстві є вкрай необхідним.

І.О. Бандурка відзначає, що одним із пріоритетних питань є кримінально-правова протидія злочинам проти моральності у сфері статевих стосунків, які викликають особливу стурбованість суспільства, бо у сучасному суспільстві має місце певна тенденція до падіння морально-духовної культури населення, що значною мірою негативно впливає на формування духовних цінностей дітей та молоді. Водночас необхідною функціонування України як нової держави є входження її у міжнародне співтовариство. Але це тягне за собою і появу соціально-економічних, політичних, юридичних та морально-етичних проблем та зобов'язань, серед яких певне значення мають зобов'язання у зв'язку з приєднанням України до міжнародних конвенцій, прийнятих з метою необхідності об'єднання зусиль держав у боротьбі зі злочинами проти статевої моральності [1, с. 3].

Такий підхід до І.О. Бандурки до кримінальних правопорушень проти статевої моральності, дозволяє віднести до цієї групи такі норми, як: ст. 301 «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів», ст. 301-1 «Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження», ст. 301-2 «Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи», ст. 302 «Створення або утримання місць розпусти і звідництво», ст. 303 «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією».

2. Нами вже неодноразово відзначалось, що у нашій державі розпочався новий етап реформування кримінального законодавства, що здійснюється відповідно до Указу Президента України від 07.08.2019 р. № 584/2019 «Питання Комісії з питань правової реформи». Цим Указом затверджено Положення про Комісію з питань правової реформи та персональний склад Комісії з питань правової реформи, у складі якої утворено робочу групу з питань розвитку кримінального права (до складу цієї групи увійшли відомі вчені-фахівці у галузі кримінального права – Ю.

Баулін, М. Хавронюк, П. Андрушко, В. Бурдін, О. Горох, Н. Гуторова, В. Навроцький, Ю. Пономаренко, Є. Стрельцов та ін.).

Станом на 08.06.2022 р. робочою групою з питань розвитку кримінального права підготовлено та оприлюднено на сайті <https://newcriminalcode.org.ua/> для обговорення Проєкт Кримінального кодексу України (далі – Проєкт). Проте робота над Проєктом постійно триває.

Розділ 4.5. Злочини та проступки проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості. Книги 4. Злочини та проступки проти людини і громадянина Особливої частини Проєкту, передбачає такі норми:

- злочини: ст. 4.5.4. Зґвалтування, ст. 4.5.5. Дія сексуального характеру, не пов'язана з сексуальним проникненням, ст. 4.5.6. Сексуальне примушування, ст. 4.5.7. Дії сексуального характеру з особою віком від 14 до 16 років, ст. 4.5.8. Розбещення неповнолітньої особи, ст. 4.5.9. Сутенерські та інші дії, пов'язані з дитячою проституцією,

- проступки: ст. 4.5.10. Сексуальне домагання неповнолітнього, ст. 4.5.11. Перегляд дитячої порнографії.

Окрім того, ст. 4.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі, дає тлумачення щодо термінів «сексуальне проникнення» та «добровільна згода», а також у підрозділі Злочини у ст. 4.5.2. вказано ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня, а у ст. 4.5.3. – ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь [2].

3. Аналізуючи запропоновані норми, на нашу думку, лише ст. 4.5.9. Сутенерські та інші дії, пов'язані з дитячою проституцією за своєю об'єктивною стороною буде відносити до злочинів проти статевої моральності, адже інші діяння посягають на статеvu свободу та статеvu недоторканість особу. Це пов'язано з тим, що ст. 4.5.9 передбачає такі діяння:

«Особа, яка:

- 1) схилила неповнолітню особу до участі в проституції,
- 2) примусила неповнолітню особу до проституції,
- 3) отримала прибуток від заняття неповнолітньою особою проституцією або
- 4) вчинила дію сексуального характеру з неповнолітньою особою, яка займається проституцією» [2].

Але виникає питання: як кваліфікувати дії дорослої особи, яка завербувала, схилила, примусила або отримала прибуток від заняття проституцією іншою дорослою людиною?

За результатами здійсненого Д.О. Назаренко вибіркового аналізу 420 кримінальних справ (проваджень), які було порушено за ст. 302 КК України і за якими відбувся судовий розгляд, було виявлено такі характеристики потерпілих від цього злочину. Абсолютна більшість потерпілих – жіночої статі. 11,2 % з них – віком від 14 до 16 років, 10,5 % – від 17 до 18 років, 64,7 % – від 19 до 25 років, 13,6 % – від 26 до 35 років. З

числа неповнолітніх потерпілих 62 % були учнями загальноосвітніх шкіл, 27 % – професійно-технічних училищ та прирівняних до них навчальних закладів, ще 11 % були безпритульними. З числа повнолітніх потерпілих 74,2 % були заміжніми, 14,3 % – розлученими, 11,8 % – заміжніми. У 52 % випадків втягнення у зайняття проституцією заміжніх жінок суб'єктами злочинів виявлялися їхні чоловіки. У 41,8 % потерпілих на момент вчинення щодо них злочинів були діти [3, с. 117].

Отже, наведені Д.О. Назаренко характеристика потерпілих від кримінальних правопорушень проти статевої моральності свідчить про необхідність доопрацювання Розділу 4.5. Злочини та проступки проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості. Книги 4. Книга четверта. Злочини та проступки проти людини і громадянина Особливої частини Проекту Кримінального кодексу України та доповнення його нормою, яка б встановлювала відповідальність за сутенерські та інші дії, пов'язані з проституцією дорослої людини. Також більш глибокого аналізу потребує дослідження щодо необхідності включення до цього Розділу й інших злочинів і проступків, що буде зроблено у наступних наших наукових публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка, І. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2010. 22 с.
2. Проект Кримінального кодексу України. Станом на 08.06.2022. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/06/09/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-08-06-2022.pdf>. (дата звернення 20.06.2022)
3. Назаренко Д.О. Кримінологічний аналіз проституції як фонового для злочинності явища. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. №1. С. 115-118. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2014/35.pdf. (дата звернення 04.06.2022)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СЛІДІВ НІГ ТА ВЗУТТЯ ЛЮДИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Процько М.І.

головний консультант

відділу представництва в судах юридичного управління
Секретаріат Центральної виборчої комісії

Сліди ніг і взуття – це відбитки морфологічних особливостей будови ніг, шкірного рельєфу або рельєфу підошви взуття. За цими слідами можна з'ясувати як обставини вчинення кримінального правопорушення, так і деякі особливості суб'єкта, який їх залишив, що є необхідним для його